

Innst. S. nr. 230

(2007-2008)

Innstilling til Stortinget fra transport- og kommunikasjonskomiteen

Dokument nr. 8:97 (2007-2008)

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Bård Hoksrud og Arne Sortevik om tiltak for å sikre fjerning av kvikksølv i ubåt U864 ved Fedje i Hordaland

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I representantforslaget fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at prekvalifisering av anbydere for deltagelse i anbudskonkurranse for fjerning av kvikksølv i U864/heving av U864 i havet ved Fedje i Hordaland omgående utvides og utvidet anbudsrunde gjennomføres."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Karita Bekkemellem, Eirin Falset, Irene Johansen, Torstein Rudi, Tor-Arne Strøm og Truls Wickholm, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland, og fra Senterpartiet, Jenny Klinge, viser til uttalelse i brev datert 30. april 2008 fra Fiskeri- og kystdepartementet v/statsråden i saken.

Flertallet mener at forslaget griper inn i utøvende myndigheters ansvarsområde, og foreslår derfor at forslaget avvises.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Bård Hoksrud, lederen

Per Sandberg og Arne Sortevik, fra Høyre, Øyvind Halleraker og Trond Helleland, fra Kristelig Folkeparti, Jan Sahl, og fra Venstre, Borghild Tenden, viser til at avgivningstidspunktet ikke er behandlet i komiteen. Disse medlemmer er videre enig i at det i forslag til avgivelsestidspunkt ikke er tatt hensyn til øvrig arbeidsbelastning for komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og andre partier.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre synes det er synd at en sentral utøver innen skipsbergning i Norge (Eide Marin Services AS), ikke har levert anbud på heving av U864. Disse medlemmer vil vise til at komiteen fikk presentert interessante skisser til løsning fra dette selskapet sist saken var til behandling. Disse medlemmer har full forståelse for at norsk lov og EØS-regelverket må følges, men vil likevel be om at departementet vurderer alle muligheter for å få interessante tilbydere/utøvere med i anbudsprosessen.

Disse medlemmer foreslår:

"Dokument nr. 8:97 (2007-2008) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Bård Hoksrud og Arne Sortevik om tiltak for å sikre fjerning av kvikksølv i ubåt U864 ved Fedje i Hordaland – vedlegges protokollen."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet konstaterer at saksordfører ble valgt i komitémøte tirsdag 29. april 2008 kl. 13.00, og at avgivelse av innstilling i saken blir gjort en uke senere. Disse medlemmer ønsker åpen høring om saken, men konstaterer at regjeringspartiene ikke imøtekommer dette ønsket. Disse medlemmer

mener saken derved ikke blir tilfredsstillende opplyst.

Disse medlemmer viser til sakens bakgrunn omtalt i forslaget slik:

"Vraket av ubåten U864 ble lokalisert i 2003 og ligger på ca 150 meters dyp ca to nautiske mil vest for Fedje i Hordaland. Den kan inneholde så mye som 65 tonn metallisk (flytende) kvikksølv lagret på stålfasker om bord. Kystverket har tidligere innstilt på at ubåten ikke skal forsøkes hevet med sikte på å fjerne kvikksølvet fra havområdet utenfor Fedje, men at hele vraket skal innkapsles og ligge i ro på ubestemt tid.

Det ble mobilisert sterk motstand mot en slik løsning lokalt, regionalt og fra fagmiljøer. Fiskeri- og kyststatsråd Helga Pedersen avviste gjennom svar på skriftlige spørsmål å åpne for en ny vurdering av saken etter de reaksjonene som kom, og avviste også en bred høring for vurdering av innspillene, de metoder som var tenkt anvendt og konsekvenser over tid. På bakgrunn av Dokument nr.8:33 (2006-2007) fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Bård Hoksrud, Tord Lien og Arne Sortevik om fjerning av kvikksølv i vrak etter ubåt U864 ble det avholdt to høringer i Stortinget. På bakgrunn av de opplysningene som kom frem på høringene, besluttet fiskeri- og kyststatsråden å gjennomføre ny faglig gjennomgang av alternativene til tildekking. Dokument nr.8:33 (2006-2007) ble behandlet i Stortinget 15. mai 2007."

Disse medlemmer finner grunn til å minne om at Kystverkets ledelse deltok på den ene av komiteens to høringer og avviste alle andre løsninger enn tildekking.

Disse medlemmer viser til fiskeri- og kystminister Helga Pedersens uttalelse i pressemelding publisert 17. april 2007:

"På bakgrunn av høringer i Stortinget der flere aktører har kommet opp med nye forslag til hvordan ubåten kan heves, er det behov for mer tid til å utrede hevingsalternativet av ubåtvraket, sier fiskeri- og kystminister Helga Pedersen.

Kystverket har i sin rapport til Fiskeri- og kystdepartementet vurdert flere alternativer for å eliminere forurensningen fra vraket. Kystverkets vurderinger og anbefaling er basert på fysiske undersøkelser av selve vraket og området rundt dette i 2005 og 2006, samt vurderinger innhentet fra en rekke norske og internasjonale fagmiljøer. I etterkant har imidlertid flere nye aktører kommet på banen med nye forslag til hvordan ubåten kan heves.

Risikoen forbundet med å røre på vraket og de forurensede masser på bunnen vurderes som betydelig uavhengig av metode. De hevingsforslagene som nå har kommet opp i ettertid skal få samme grundige vurdering som det de allerede utredete alternativene har fått, sier Pedersen."

Disse medlemmer har oppfattet forholdene slik at kunngjøring om anbud for prekvalifisering kom overraskende på både Eide Marine Services og

andre aktører i bergingsbransjen som i mange tidligere saker er blitt direkte kontaktet av Kystverket med anmodning om å gi anbud. Disse medlemmer har videre oppfattet forholdene slik at det fra Kystverket ble sendt en påminnelse til medlemmer av International Salvage Union samt en annen norsk aktør per e-post den 4. desember 2007, uten at tilsvarende varsel ble sendt til Eide Marine Services.

Disse medlemmer finner grunn til å understreke at Fremskrittspartiet med sitt representantforslag ikke driver aksjon for et bergingsfirma som klager over dårlig behandling. Disse medlemmer viser til at begrunnelsen er ønsket om å sikre at alle internasjonale aktører i bergingsmiljøet som har gode løsningsforslag for å fjerne kvikksølv fra vraket av U864 og/eller fjerning av hele U864, får delta med anbud på oppdraget. Begrunnelsen for dette ønsket er at denne saken har stor betydning for Norge. Hvordan Norge løser oppgaven med å fjerne kvikksølvet i havet utenfor Fedje i Hordaland, er viktig for Norges internasjonale anseelse som fiskerinasjon og som miljønasjon. Firmaet Eide Marine Services er ett av de to bergingsfirmaene som deltok på høringene 6. mars 2007 og 16. april 2007. Disse medlemmer finner det på denne bakgrunn spesielt underlig at ikke Kystverket gjennom konkret handling har forsikret seg om at også denne aktøren har fått anledning til å gi anbud på oppdraget med å fjerne kvikksølv/heve ubåten.

Disse medlemmer viser til følgende merknader fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre i Innst. S. nr. 193 (2006-2007):

"Disse medlemmer har gjennom en grundig behandling og to omfattende høringer, 6. mars 2007 og 16. april 2007, derfor i realiteten behandlet saken i tråd med forslagsstillernes ønske. Disse medlemmer viser til at hele 23 instanser har deltatt på høringene, som også var omfattet av stor interesse fra presse og publikum. Disse medlemmer har i høringene og ellers fått innspill fra miljøorganisasjoner, lokalbefolkning, fiskerinæring, forvaltning og mange ulike kompetansemiljøer. I forbindelse med høringene har komiteen fått seg forelagt materiale med ny og vesentlig informasjon.

Disse medlemmer har merket seg at dette omfattende materialet, og det sterke presset for en ny gjennomgang av beslutningsgrunnlaget i saken, engasjerte bredt og medførte et vesentlig forsterket krav om at Regjeringen vurderte sin beslutning på nytt.

Disse medlemmer registrerer at krav om dette også har kommet fra så vel fylkesårsmøter som landsmøter i ulike politiske partier.

Disse medlemmer har merket seg at det mangelfulle beslutningsgrunnlaget knyttet til alternative hevingsalternativ, og den store risiko for at norsk sjømat skulle lide omdømmetap på verdensmarkedet, har vært særlig understreket.

Disse medlemmer anerkjenner derfor at Regjeringen vil se på saken på nytt før endelig vedtak fattes. Disse medlemmer forutsetter at den nye gjen-

nomgangen omfatter en åpen anbudsrunde på ulike hevingsalternativer, hvor en bred konsekvensutredning og risikovurdering knyttet til det enkelte hevingsalternativ blir sentrale elementer.

Disse medlemmer legger videre til grunn at den nye gjennomgangen inneholder grundige vurderinger av kjemiske, metallurgiske og biologiske prosesser og konsekvenser som svar på de mange faglige innspill som er kommet i saken. Disse medlemmer viser i denne sammenheng spesielt til rapporten av april 2007 fra Kjemisk institutt ved Universitet i Bergen, "Vurdering av potensielle miljø- og helseskader ved lekkasje av kvikksølv fra ubåtvraket på Fedje".

Disse medlemmer vil dessuten vise til de mange uttalelsene og innspill fra forsvars- og våpenteknisk ekspertise. Disse medlemmer mener at disse har bekreftet at denne saken må vurderes i et langt tidsperspektiv. Disse medlemmer vil i denne sammenheng spesielt vise til rapport fra Det Norske Veritas nr. 2006/1964, side 9, tabell 8; "Det eneste tiltak som på lang sikt har lav risiko, er heving. Tildekking har derimot høy risiko på lang sikt."

Disse medlemmer ønsker derfor også en vurdering av de langsiktige konsekvensene, herunder scenariebeskrivelse av følgene av presset fra vekten av tildekkingsmaterialet, etter hvert med sammenpressing av skroget, hull på trykktanker, og påvirkningen på de mange tonn med sprengstoffet TNT.

Disse medlemmer er heller ikke tilfreds med den langsiktige vurderingen av konsekvensene av et jord-skjelv eller et terroranslag.

Disse medlemmer har for øvrig merket seg omtalen av tildekking av vrak og forurenset havbunn i Kystdirektoratets rapport "Anbefaling om sluttiltak ved vraket av U-864" der det heter på side 3:

"Internasjonalt er det gjennomført ca. 30 større tildekkingsprosjekter av kvikksølvforurensede masser de siste 20 årene. Det finnes ingen indikasjoner på at tiltakene har vært mislykket. Tildekkinger ansett å være et permanent miljøtiltak."

Disse medlemmer peker på at kystdirektøren på høringen 16. april 2007 på spørsmål bekreftet at det ikke er gjennomført noen tilsvarende internasjonalt med tildekking av en så stor mengde kvikksølv i konsentrert form og på et så lite område som det her er snakk om.

Disse medlemmer viser til at eksport av fisk og fiskeprodukter er Norges nest største eksportnæring. Disse medlemmer presiserer at hensynet til Norge som voksende sjømatprodusent og eksportør i et internasjonalt marked som etterspør miljøkrav, renhet og ettersporbarhet i stadig større grad, tilsier at man legger et langt tidsperspektiv til grunn.

Disse medlemmer viser til at kystdirektøren på høringen den 16. april 2007 svarte negativt på spørsmålet om omdømmerisiko for norsk sjømat var en del av beslutningsgrunnlaget for deres vedtak.

Disse medlemmer er overrasket over dette fordi Norge som en høyt profilert miljønasjon og produsent av sjømat, etter disse medlemmers mening ikke kan fatte en beslutning om løsning uten at en omdømmerisikoanalyse inngår som en del av beslutningsgrunnlaget. Disse medlemmer viser til de potensielt katastrofale følger det kan få for norsk sjømatproduksjon dersom kvaliteten trekkes i tvil i det internasjonale markedet.

Disse medlemmer mener også at Norges aktive rolle og holdning til utslippene fra Sellafieldanlegget i Irskesjøen tilsier at vi som nasjon gjør alt som står i vår makt for å eliminere miljø- og helsefarlig matri-siko i våre egne farvann.

Disse medlemmer finner det oppsiktsvekkende at Kystverket opprinnelig innbød tre aktører til å komme med forslag til hevingsalternativ for å kunne vurdere flere løsninger, men at kun ett av disse ble vurdert.

Disse medlemmer er i ettertid gjort kjent med flere mulige metoder for heving og/eller uthenting av kvikksølvbeholderne. Disse medlemmer merket seg spesielt løsningen som Eide Marine AS presenterte i høringen 6. mars 2007, og ber derfor om at dette selskapet er blant dem som inviteres til å komme med forslag til heving.

Disse medlemmer forutsetter at løsningsforslag for heving, presentert av Smit Salvage på høringen 16. april 2007, blir vurdert.

Disse medlemmer forutsetter også at Switzer Wijsmuller, som ifølge opplysninger fra Fiskeri- og kystdepartementet tidligere har opplyst at de ikke hadde kapasitet før sommeren 2008, inviteres til å komme med forslag. Disse medlemmer forutsetter også at andre store internasjonale operatører innenfor bergingsmiljøet blir invitert til å komme med forslag.

Disse medlemmer peker også på at uthenting/heving av kvikksølvbeholderne kan være en del av en samlet løsning. Disse medlemmer viser til at det i høringen 16. april 2007 kom klart frem at dykkeroperasjoner på havdyp ned til 180 m i dag regnes som uproblematisk. Disse medlemmer legger derfor også til grunn at uthenting/heving av kvikksølvbeholderne også vurderes spesielt.

Disse medlemmer registrerte på høringen 16. april 2007 Kystverkets relativt steile holdning og tilbakevisning av alle andre innspill som måtte være i strid med deres egen anbefaling.

Disse medlemmer mener at en slik markering av egen avgjørelse og anbefaling til departementet tilsier at forvaltningspraksis om å la en uavhengig instans behandle saken videre, bør legges til grunn også i denne saken.

Disse medlemmer mener derfor at en ny utredning av hevingsalternativet og øvrige konsekvenser, slik det er beskrevet ovenfor, bør administreres av en uavhengig instans.

Disse medlemmer ber om at saken deretter behandles direkte i departementet, som så legger saken frem for Stortinget.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede og etablere et bedre beslutningsgrunnlag for håndteringen av miljøtrusselen fra U-864, utenfor Fedje i Hordaland."

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at beslutningsgrunnlaget for håndteringen av miljøtrusselen fra U-864, utenfor Fedje i Hordaland, inneholder en bred konsekvens- og risikoanalyse av problemstillingene som er reist av de impliserte fagmiljøer og omtalt i innstillingen."

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at utredningen for håndteringen av miljøtrusselen fra U-864, utenfor Fedje i Hordaland, inneholder

ulike alternative hevingsmetoder og konsekvensene av disse, og egne risikoanalyser for hvert enkelt hevingsalternativ.""

Disse medlemmer har merket seg kommentarene fra Fiskeri- og kystdepartementet i brev av 30. april 2008 til representantforslaget.

Disse medlemmer legger til grunn at Regjeringen og Fiskeri- og kystdepartementet har full anledning til å utlyse oppdraget på nytt om man mener det er viktige grunner som taler for dette. Det er etter disse medlemmers syn saklig grunn for å gjennomføre ny anbudsrunde at man vil forsikre seg om at alle bergingsselskaper med internasjonal kompetanse på krevende bergingsoppdrag deltar med anbud. Disse medlemmer legger til grunn at det er tid til å gjøre dette fordi operasjon kan gjennomføres tidligst sommeren 2009.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at prekvalifisering av anbydere for deltagelse i anbudskonkurranse for fjerning av kvikksølv i U864/heving av U864 i havet ved Fedje i Hordaland omgående utvides, og at utvidet anbudsrunde gjennomføres snarest."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Dokument nr. 8:97 (2007-2008) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Bård Hoksrud og Arne Sortevik om tiltak for å sikre fjerning av kvikksølv i ubåt U864 ved Fedje i Hordaland – vedlegges protokollen.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen sørge for at prekvalifisering av anbydere for deltagelse i anbudskonkurranse for fjerning av kvikksølv i U864/heving av U864 i havet ved Fedje i Hordaland omgående utvides, og at utvidet anbudsrunde gjennomføres snarest.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteens tilråding fremmes av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 8:97 (2007-2008) – om representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Bård Hoksrud og Arne Sortevik om tiltak for å sikre fjerning av kvikksølv i ubåt U864 ved Fedje i Hordaland – avvises.

Oslo, i transport- og kommunikasjonskomiteen, den 6. mai 2008

Per Sandberg

leder

Tor-Arne Strøm

ordfører

Vedlegg**Brev fra Fiskeri- og kystdepartementet v/statsråden til transport- og kommunikasjonskomiteen, datert 30. april 2008****Dokument nr. 8:97 (2007-2008) - uttalelse**

Det vises til Transport- og kommunikasjonskomiteens brev av 24. april 2008 der det bes om uttalelse fra Fiskeri- og kystdepartementet til Dokument 8:79 (2007-2008).

I Dokument nr 8:97 (2007-2008) fremmes det forslag om at Stortinget ber Regjeringen sørge for at prekvalifiseringen av anbydere for deltakelse i anbudskonkurranse for fjerning av kvikksølv i/heving av U-864 omgående utvides og utvidet anbudsrunde gjennomføres. Som begrunnelse for forslaget viser representantene til at selskapet Eide Marine Services AS hevder at verken selskapet eller bransjen som sådan var oppmerksom på utlyst tidsfrist for å søke prekvalifisering for senere anbudsinnlevering, og at bl.a. Eide Marine Services AS som følge av dette ikke har fått anledning til å inngi anbud på oppdraget.

Etter min vurdering er det ikke riktig å si at Eide Marine Services AS og andre bergingsselskaper, herunder store, internasjonale aktørene i bransjen, ikke har hatt anledning til å delta i anbudskonkurransen om heving. Prekvalifisering for anbudskonkurransen ble kunngjort i henhold til anskaffelsesregleverket både på den norsk og den europeiske offentlige Internetsiden for utlysning av offentlige anskaffelser den 19. november 2007. Dette er den framgangsmåten som skal følges i henhold til regelverket for offentlige anskaffelser. Formålet med slik kunngjøring er å sikre at den blir tilgjengelig for alle aktuelle leverandører.

Som opplyst i mitt svar av 26. mars 2008 på spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 793 (2007-2008) til representanten Arne Sortevik ble fire selskaper innen berging, heving og undervannsarbeider prekvalifisert. Selskapene som ble prekvalifisert var Smith Salvage, Mammoet, Svitzer (alle fra Nederland) og Sonsub (Italiensk). Dette er alle store, internasjonale aktører i denne bransjen.

Kystverket har opplyst at Eide Marine Services AS ikke meldte sin interesse for å bli prekvalifisert for konkurransen om heving innen den kunngjorte fristen. I henhold til forskrift om offentlige anskaffel-

ser § 11-10 nr 1 bokstav d hadde Kystverket plikt til – ikke rett til - å avvise leverandører som ikke leverer anmodning om prekvalifisering innen kunngjort frist.

Som framholdt i mitt brev av 26. mars 2008 har det ikke vært grunnlag for å gripe inn i den pågående anbudskonkurransen. En slik inngripen ville medføre betydelige negative konsekvenser for de hevingsfirmaene som anmodet om prekvalifisering innen fristen, og som nå har arbeidet med utforming av tilbud på en heving.

Forslagsstillerne viser til at det bør være rom for en ny, utvidet anbudsrunde siden gjennomføring av valgt løsning trolig ikke kan gjennomføres før sommeren 2009. Jeg vil i denne sammenheng minne om at det arbeidet som nå gjennomføres i regi av Kystverket omfatter mer enn bare å få utarbeidet tilbud på heving. Forslagene til hevingsløsninger skal også vurderes i forhold til hverandre og sammenlignes med andre tiltak med hensyn på ulike risiki. Dette for å etablere et godt grunnlag for å velge den løsningen som best ivaretar både helse, miljø og sikkerhet for personell og hensynet til havmiljøet. Risikovurderingen skal gjøres av ekstern ekspertise. I det pågående arbeidet tar det 8 1/2 måneder fra utlysningen av anbudskonkurransen, den 19. november 2007, og fram til planlagt overlevering av anbefaling til Fiskeri- og kystdepartementet 4. august 2008. Det vil etter min vurdering ikke være tid nok til å gjennomføre en ny og utvidet anbudsrunde, forsvarlig behandling av anbefalingen fra Kystverket og deretter forberedelser for iverksetting av tiltak for gjennomføring sommeren 2009.

En avvisning av innkomne tilbud med den begrunnelse at det skal gjennomføres en ny, utvidet anbudsrunde vil også kunne innebære svekket tiltro til objektivitet i prosessen, både blant de selskapene som har levert tilbud og blant andre store internasjonale aktører i bransjen, slik at disse lar være å delta i eller bruker mindre ressurser i en senere konkurranse. Dette ville være svært uheldig i forhold til arbeidet med å komme fram til en sikker håndtering av miljørisikoen knyttet til vraket av U-864.

